

Undervisningsplan Geografi (Peter Skjoldborg)

Der undervises i geografi fra 4. – 9. klassetrin

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er:

- *Globale mønstre*
- *Naturgrundlaget og dets udnyttelse*
- *Kultur og levevilkår*
- *Arbejds måder og tankegange*

Formål for faget

Formålet med undervisningen i geografi er, at eleverne tilegner sig viden om og forståelse af de naturgivne og kulturskabte forudsætninger for levevilkår i Danmark og resten af verden samt samfundenes udnyttelse af naturgrundlag og ressourcer.

Undervisningen skal bygge på elevernes egen iagttagelser, oplevelser og undersøgelser af geografiske kilder, så de udvikler interesse for selv at udbygge deres viden om omverdenen.

Undervisningen skal fremme elevernes forståelse af fremmede kulturer og give dem mulighed for at udvikle engagement, selvstændig stillingtagen til og ansvarlighed over for problemer vedrørende udnyttelse af naturgrundlag, ressourcer og den kulturskabte omverden og konsekvenserne for miljø og levevilkår.

Slutmål

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at,

- *gennemføre en analyse af globale mønstre, problemstillinger og regioner og sammenspillet mellem disse ved hjælp af geografiske kilder og hjælpemidler*
- *anvende globus, kort, samt forskellige data som arbejdsredskaber til at skabe overblik og sammenhæng*
- *kende verdensdele, lande, byer m.m. på kort og globus, herunder navne på væsentlige danske lokaliteter og deres placering*
- *foretage undersøgelser, målinger og registreringer på grundlag af egne iagttagelser og oplevelser i natur- og kulturlandskaber*
- *anvende informationsteknologi i forbindelse med informationssøgning, undersøgelser, registrering, bearbejdning og fremlæggelse*

Trinmål efter 4. klassetrin

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- *at få et bevidst og rumligt forhold til deres nærmeste omverden, således at interessen for omverden vækkes*
- *at give dem mulighed for ved selvoplevede vandringer i terrænet at mærke terrænets mangfoldighed, stigning og fald og få en oplevelse af topografien ved at følge en bæk, åens løb, en bakke eller vandring omkring en sø*

- at kunne tegne deres skole og nærmeste omgivelser i fugleperspektiv
- at give dem en mere bevidst fornemmelse af tid og sted
- at lade dem lære Danmark at kende med de vigtigste byer, bælter, sunde, fjorde og landsdele
- at give dem lejlighed til at stifte bekendtskab med de gamle erhverv som fiskeri, landbrug, smeden og andre håndværkeres arbejde i "gamle" dage, og få dem til at fornemme den første følelse af, at vandet og byernes beliggenhed har en nøje sammenhæng

Trinmål efter 5. klassetrin

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- at videreudvikle den naturgeografiske forståelse som blev grundlagt i 4. klasse, men nu udvides området til Skandinavien og Norden
- at kunne se og beskrive de forskellige kvaliteter for Østersøen og Nordsøen
- at kunne beskrive de karakteristiske fænomener for hvert af de nordiske folkeslag

Trinmål Efter 6. klassetrin

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- at være i stand til at rykke sig løs fra de hjemlige forhold og forbinde sig med fremmede geografiske forhold og verdensdele
- at give indsigt i og oplevelse af zonegeografien, hvor hovedvægten bliver lagt på modsætningen mellem varme og kulde, f.eks. ved at beskrive Afrika og Grønland som store modsætninger
- at få en oplevelse af de klimatiske betingelser for planteliv, dyreliv og menneskets livsbetingelser, bl.a. gennem billedlige skildringer af jægere, nomader eller fastboende folkeslag
- at få en oversigt over Europas biografi, lande, hovedstøder, bjerge, folder o.s.v. med dets mangfoldige forskelle, men også et billede og en forståelse for den europæiske helhed, som ikke længere er spaltet i to eller flere politiske dele

Trinmål efter 7. klassetrin

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- at blive bekendt med alle jordens verdensdele og havene som adskiller dem
- at kunne kende og tegne omridset af kontinenterne og bruge dem som en nøgle til forståelse af de forskellige kontinenters egenart
- at fordybe sig i enkelte udvalgte kulturer, f.eks. den kinesiske, buskmændene eller eskimoer, og skildre hvordan et bestemt land eller kulturområde hænger sammen med naturforholdene
- at kunne stifte bekendtskab med andre lande ved at bruge opslagsværker og i opgaver eller på anden måde lægge arbejdet rem for de øvrige elever

Trinmål efter 8. klasse

Globale mønstre

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- beskrive jordens inddeling i klimazoner og plantebælter
- beskrive det globale vandkredsløb
- placere de væsentlige elementer i det globale vindsystem på verdenskortet
- beskrive fordelingen af bjerge, dybgrave, vulkaner og jordskælv på jorden
- kende til befolkningens og befolkningstilvækstens globale fordeling
- kende til fordelingen af verdens storbyer
- kende til fordelingen af rige og fattige regioner i verden

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- give eksempler på sammenhænge mellem pladeteknotik og bjergkædedannelse, vulkanisme og jordskælv
- kende til naturlige klimasvingninger og samfundets påvirkning af jordens klima
- kende til dannelsen af istidslandskabet i Danmark
- give eksempler på, at forskellige dyrkningsmønstre er afhængige af og har indflydelse på de givne naturforhold
- kende til grundvandsdannelse og dens betydning for forekomsten af rent drikkevand

Kultur og levevilkår

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- kende til byvækst og byers opbygning og funktioner
- kende til befolkningsudvikling
- sammenligne egne levevilkår med levevilkår i fattige lande
- kende til eksempler på konflikter, der kan skyldes grænsedragning, befolkningsminoriteter, adgang til vand og andre ressourcer
- kende til politiske, militære og økonomiske samarbejder mellem lande og deres rolle i forbindelse med konfliktløsning
- kende til miljømæssige konsekvenser af råstofudnyttelse og produktion knyttet hertil
- kende konsekvenser af samfundets forbrugsmønstre for natur og miljø

Arbejds måder og tankegange

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- beskrive levevilkår i forskellige regioner ved hjælp af geografiske kilder og hjælpemidler
- anvende kortet som et væsentligt arbejdsredskab til at søge viden om og svar på geografiske spørgsmål
- kende til principper for korttegning, også de første kort i historien, og fremstille egne kort i tegning og malning
- kende verdensdele, lande, byer m.m. på kort og globus
- foretage enkle geografiske undersøgelser, herunder vejrobservationer i lokalområdet og på ekskursioner

Trinmål efter 9. klassetrin

Globale mønstre

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- at sætte de forskellige naturgeografiske mønstre ind i større sammenhænge
- analysere og forklare, hvordan og hvorfor mennesker har bosat sig forskellige steder på jordkloden
- at kunne vise og beskrive vigtige mineraler og bjergarter
- at kunne se og forstå kemisk, mekanisk og organisk forvitring, gerne ude i naturen
- at kende store bjergkædefoldninger i jordens historie, Alperne, Kaukasus, Himalaya, Rocky Mountains og Andesbjergene

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- *forklare både pludselige og langsigtede geologiske ændringer forskellige steder på jorden*
- *anvende viden om klima og klimasvingninger til forklaring af vejr og vejrændringer*
- *anvende viden om landskab, klima, jordbund (geologi) og vand til forståelse af de forskellige måder, mennesker bor på rundt om i verden*

Kultur og levevilkår

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- *forstå sammenhængen mellem byers vækst og befolkningsudviklingen og dens konsekvenser i forskellige regioner*
- *perspektivere forskellige kulturers levevis og værdier til værdier og normer i eget samfund*
- *forhold sig til de miljømæssige konsekvenser af samfundets forbrugsmønstre og udnyttelse af naturgrundlaget*

Arbejds måder og tankegange

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til

- *at kunne se og forstå jorden i sin helhed, geografisk, klimatisk og med plante- og dyreliv*
- *bruge kendskab til verdensdele, lande, byer m.m. i analysearbejde af kort og globus*
- *begrunde forskellige levevilkår og problemstillinger i forskellige dele af verden ved hjælp af geografiske kilder og hjælpemidler*
- *indsamle og bearbejde relevante geografiske oplysninger samt fremstille grafiske afbildninger*

Udviklingen i undervisningen

Udviklingen i undervisningen fremgår af progressionen i de beskrevne trinmål, som leder frem mod de beskrevne slutmål. Udviklingen kan beskrives som følger:

1. forløb - 4. klassetrin

Det er en væsentlig opgave for geografi-undervisningen, at eleverne får et forhold til den rumlige verden. Et af de vigtige formål er, at bibringe eleverne en interesse for deres omverden.

Op gennem klasserne bliver geografiundervisningen integreret i andre fag som geologi, botanik, zoologi og historie.

I 4. klasse kan man begynde med at iagttage solens gang og lære verdenshjørnerne at kende, i klasseværelset eller skolegården. Senere kan man bestige et højt punkt eller gå op i et tårn og derfra iagttage hvordan ens hjemby ser ud fra oven. Alt beskrives i ord og specielt i tegninger.

Eleverne lærer at tage deres skole, set fra oven, deres skolevej og hvad der ellers er relevant for skolens beliggenhed set i forhold til geografien.

Byens opståen og videreudvikling beskrives i spændende og billedrige fremstillinger.

Her beskrives også hvordan håndværkere, købmænd og andre levede og dermed grunden til byens grundlæggelse.

I hjembyen besøges vigtige havne, pladser, bygninger. Skolevejen og byvandringene bliver tegnet.

I slutningen af perioden tegnes kort med symbolforklaringer, hvor vandet males blå, skovene grønne, marken gul o.s.v. Disse symbolforklaringer tegnes i kortets side.

2. forløb - 5. klassetrin

Geografiperioderne lægges på dette klassetrin efter en botanikperiode, således at man har mulighed for at se og tale om jorden i forhold til plantebælter.

Når hele jordens plantebælte er blevet omtalt går man til de enkelte landes geografi og i 5. klasse handler det om Skandinavien og Norden.

Sverige kan udforskes ved f.eks. at læse Niels Holgersens rejse af Selma Lagerlöf. Alle landenes karakteristiske landskaber viser også hvordan folk lever og hvorfor de lever på netop disse steder.

Handel, håndværk og industri er et vigtigt element, som må bringes i forbindelse med landenes geografisk beliggenhed.

Spørgsmål om hvordan vind og vejr virker på de forskellige folkeslag og hvorfor har menneskene valgt netop deres erhverv, belyses ud fra den geografiske beliggenhed og deraf kommende nødvendighed.

Eleverne får nu et nærmere kendskab til begreberne floder, elve, bjerge, fjelde, fjorde, bugter, søer og hvad der adskiller dem.

De største byer, søer, have og deres beliggenhed, flag, sprog og særlige kultur forskelle læres.

Eleverne lærer at tegne mere og mere nøjagtige kort, ligesom de maler kunstfærdige kort og forskellige geografiske områder

Først senere på dette klassetrin søges der efter lande og områder i et atlas.

3. forløb - 6. klassetrin

Formålet med geografiundervisningen i 6. klasser er at rykke eleverne væk fra deres hjemlige forhold og få dem til at interessere sig for fremmede geografiske forhold og verdensdele.

Denne verdensgeografi indledes som regel med en periode i zone-geografi, hvor hovedvægten lægges på modsætningen mellem den kolde og den varme zone. Grundlæggende skal det være en oplevelse af de klimatiske betingelser for planteliv, dyreliv og menneskets liv i de forskellige zoner.

Dette gøres gennem livfyldte og billedrige skildringer af jægere, nomader eller fastboende folkeslag, hvor eleverne får indsigt i og en oplevelse af folkeslagenes levevis, kultur og næringsliv set ud fra klima og geografiske beliggenhed.

Elevernes eget arbejde ligge hovedsageligt i det tegnerisk/maleriske og i det skriftlige, beskrivende.

Det er væsentligt at fordybe sig i en kvalitet frem for systematiske oversigter.

Beskrivelse af modsætninger mellem varme og kulde kunne f.eks. være en beskrivelse af Grønland og Afrika, som to modpoler. Man kunne fortælle om Knud Rasmussens rejser i Grønland og Livingstone og Stanley i Afrika.

Europas geografi er også et tema i 6. klasse, hvor man f.eks. kan følge nogle af de store floder i Europa og på denne måde komme på besøg i forskellige lande. Efterhånden lægges der vægt på denne verdensdels udseende og helhed. De enkelte lande og de mange folkeslag udgør et yderst broget billede, hvilket der må bruges tid på at beskrive, især for at eleverne kan få en større forståelse for den europæiske helhed, som nu ikke længere er spaltet i to politiske dele.

4. forløb - 7. klassetrin

I forbindelse med historieundervisningen og især de store opdagelsesrejsende, er det nærliggende at knytte geografiundervisningen til dette fagområde.

Målet for geografiundervisningen i 7. klasser er, at eleverne får kendskab til alle jordens verdensdele og havene som adskiller dem.

De skal kunne kende og tegne konturerne og kunne bruge dette som en nøgle til forståelse af de forskellige

kontinenters egenart.

Et større men givende arbejde er udarbejdelse af store verdenskort på papir, i sand, med ler eller papmache.

Læreren kan i en anden periode vælge at gå fordybende ind i en særlig kulturperiode, kinesere, eskimoer eller buskmænd. Det er vigtigt, at eleverne i spændende skildringer får et indtryk af, at fremmede folkeslags liv og traditioner har udviklet sig i generationer og hænger uløseligt sammen med klimaet, landets udseende, adgang til havet, vegetation, dyreliv o.m.a.

Eleverne kan ved forskellige selvstændige større opgaver, vælge et af Europas lande, fordybe sig i dette land gennem opslagsværker og anden information, og derefter fremlægge arbejdet for de øvrige elever.

5. forløb - 8. klassetrin

Den nære tilknytning til historieundervisningen spores mere og mere.

Den nyere tids historie føres uden videre over i en omtale af Amerika i geografiundervisningen. F.eks. gennemgås Latinamerika hvori den gamle Inkakultur helt naturligt kommer ind.

Næringsveje, klimaforhold og økonomiske muligheder må betragtes i relation til de øvrige landes muligheder.

6. forløb - 9. klassetrin

Der arbejdes med jordens geologiske strukturer og processer. Landskabsdannende processer. Danmarks geologi

Globale mønstre

Der lægges vægt på, at eleverne bruger deres viden til at sætte de forskellige naturgeografiske mønstre ind i større sammenhænge.

Gennem arbejde med naturgeografiske fænomener og kulturgeografiske emner øges elevernes forståelse af sammenhænge i de globale kredsløb.

Verdenskortet er et centralt undervisningsmiddel. Gennem eksempler klargøres, hvordan de forskellige globale mønstre har indbyrdes betydning, således at eleverne får en forståelse for de enkeltstående natur- og kulturgeografiske fænomener, når disse kan perspektivere forskellige globale mønstre.

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forståelse af naturgrundlaget.

Gennem tidligere opnået viden formulerer og forklarer eleverne deres forståelse af såvel naturlige som menneskeskabte ændringer af naturgrundlaget.

Den viden, eleverne tidligere har tilegnet sig, sættes ind i en større forståelse af naturgeografiske ændringer i tid og rum.

Hvis eleverne har arbejdet med f.eks. geologiske processer på Island, kan eleverne i stigende grad anvende den erhvervede viden til forståelse af vulkansk aktivitet og jordskælv i verden og se den i sammenhæng med udvikling af bjergkæder og dybgrave.

Forståelse af f.eks. højtryk og lavtryk og menneskers udnyttelse af naturgrundlaget indgår i forståelse af begreber som klima og klimaændringer.

Undervisningen skal give eleverne en oplevelse af, at de selv er med i og vil få et ansvar for udnyttelsen af naturgrundlaget.

Kultur og levevilkår

I undervisningen indgår kulturgeografiske fænomener og begivenheder, hvor eleverne kan bruge deres forståelse og viden til en forklaring af de kulturgeografiske sammenhænge og konsekvenserne deraf.

Eleverne inddrager kendskab til forskellige kulturer og politiske forhold i arbejdet med historiske og aktuelle geografiske emner, f.eks. de forhold flygtninge og indvandrere kommer fra.

Eleverne har mulighed for at forholde sig til de værdier i deres eget og andre samfund, og de konsekvenser samfundenes forbrugsmønstre har.

Arbejds måder og tankegange

På dette klassetrin udarbejder eleverne selvstændigt opgaver, ved hjælp af passende redskaber og metoder, om geografiske fænomener. Gennem fremlæggelse i klassen får de mulighed for at diskutere deres valg og konklusioner.

Egne iagttagelser i natur- og kulturlandskabet, f.eks. ved udlandsrejser, indgår som en væsentlig baggrund for elevernes analyser og oplevelser.

Eleverne arbejder med forskellige korttyper og opslagsværker.